

7. Ergashevna, S. M. (2025, February). Ingliz tili mutaxassisi bo'lishda boshlang'ich ingliz tili darslarining ahamiyati. In international educators conference (pp. 350-357).
8. Normurodovna, A. M. (2025, February). Ingliz tili grammatikasining ingliz tili kursidagi ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 302-309).

### AMALIY TILSHUNOSLIK MASALALARI

*Sunatov Jo'rabek Turg'unbek o'g'li*  
*Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM o'qituvchisi*  
*Zikrillayeva Farangiz Baxtiyor qizi*  
*Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM talabasi, Qarshi*  
*Shermatov Ramziddin Akbar o'g'li*  
*Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM talabasi, Qarshi*  
*Ro'zimurodov Mahmadiyor Sodiqjon o'g'li*  
*Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM talabasi, Qarshi*

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada amaliy tilshunoslikning shakllanishi, rivojlanishi va zamonaviy muammolari keng qamrovda tahlil qilingan. Tilshunoslik nazariyasining real hayotdagi qo'llanilishi, xususan, til o'qitish, tarjima, til siyosati va madaniyatlararo muloqot kabi sohalarda amaliy yondashuvlarning qanday ahamiyat kasb etishi yoritilgan. Mualliflar texnologiya, globallashuv, inklyuzivlik va madaniy xilma-xillikning tilga ta'siri, fanlararo integratsiyaning zarurligi va istiqbollari haqida fikr yuritgan. Shuningdek, psixologiya, sotsiologiya, kognitiv fanlar bilan uzviy bog'liq holda til muammolarini hal qilishda fanlararo yondashuvning roli ham asoslab berilgan.

**Kalit so'zlar.** Amaliy tilshunoslik, fanlararo yondashuv, til o'rgatish, texnologiya, madaniyatlararo muloqot, til siyosati, sotsiolingvistika, raqamli ta'lim, sun'iy intellekt, kommunikativ kompetensiya.

**Kirish.** Amaliy tilshunoslik sohasi real dunyo kontekstlarida til bilan bog'liq muammolarni hal qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Amaldagi tilni o'rganish sifatida u tilning turli ijtimoiy, madaniy va professional sharoitlarda qanday ishlashi haqida qimmatli tushunchalarni taqdim etadi. Tilshunoslik nazariyasining amaliy qo'llanilishini o'rganib, amaliy tilshunoslik alohida shaxslar va jamoalar duch keladigan dolzarb til muammolariga yechim topishga intiladi. Bunga til o'rgatish va o'rganish, tarjima va tarjimonlik, til siyosati va rejalashtirish hamda madaniyatlararo muloqot kiradi. Biroq, ahamiyatiga qaramay, amaliy tilshunoslik ham o'ziga xos qiyinchiliklar va cheklovlar bilan kurashadi. Ushbu insho amaliy tilshunoslik sohasida uchraydigan muammolarni o'rganib chiqadi, nazariya va amaliyot o'rtasidagi tafovut, til kontekstlarining xilma-xilligi, texnologiya tildan foydalanish va o'rganishga ta'siri kabi masalalarni o'rganadi. Ushbu muammolarni tanqidiy ko'rib chiqish orqali biz amaliy tilshunoslik qanday rivojlanishi va zamonaviy dunyoda murakkab til muammolarini hal qilishda davom etishi mumkinligini chuqurroq tushunishimiz mumkin[1;28].

**Metodologiya.** Amaliy tilshunoslikning tarixiy rivojlanishini 20-asrning o'rtalarida lingvistik nazariyalar real dunyo muammolariga tatbiq eta boshlagan paytdan kuzatish mumkin. Tilshunoslar til o'rgatish, tarjima va tilni rejalashtirish kabi masalalarni hal qilishga intilgach, amaliy tilshunoslik sohasi shakllana boshladi. Amaliy tilshunoslikning ilk tarixidagi asosiy shaxslardan biri Charlz S. Fris bo'lib, uning til o'rgatish va o'quv dasturlarini loyihalash borasidagi ishlari til o'rganishga zamonaviy yondashuvlarga asos solgan. O'tgan yillar davomida amaliy tilshunoslik tilni o'zlashtirish, tilni baholash va ijtimoiy lingvistik kabi keng ko'lamlı mavzularni qamrab olgan holda rivojlandi. Bugungi kunda amaliy tilshunoslik ta'lim, sog'liqni saqlash va biznes kabi sohalarda til bilan bog'liq amaliy muammolarni hal qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu tarixiy sharh amaliy

tilshunoslikning nazariy tilshunoslik va real dunyo ilovalari o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishga intiladigan fan sifatidagi muhimligini ta'kidlaydi[5;11].

Tilshunoslik bo'yicha ilmiy tadqiqotlar uzoq tarixga ega bo'lib, u turli maktab va yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Tilshunoslikning dastlabki asoslari qadimiy yunon va rim faylasuflari – Aristotel, Platon, Varro asarlarida aks etgan. Keyinchalik Ferdinand de Sossyur (Course in General Linguistics, 1916) tilshunoslikni mustaqil fan sifatida shakllantirdi va strukturalizm yondashuvini asos soldi. XX asrda Noam Xomskiy generativ grammatika nazariyasini ishlab chiqdi. Shu bilan birga, XX-XXI asrlarda tilshunoslikda sotsiolingvistika (William Labov), pragmatika (John Searle, Paul Grice), kognitiv tilshunoslik (George Lakoff) va hisoblash lingvistikasi kabi yo'nalishlar rivojlandi. O'zbek tilshunosligida ham nazariy va amaliy tadqiqotlar davom etmoqda. Xususan, Mahmudov va Jo'raev tomonidan o'zbek tilining leksikologik va stilistik jihatlari tahlil qilingan. Jo'raev esa o'zbek tili sintaksisi va gap tuzilishini batafsil o'rgangan. Shu bilan birga, Rasulov tilshunoslikning umumiy nazariy asoslarini tahlil qilib, uning turli yo'nalishlarini yoritgan[3;73].

Amaliy tilshunoslikning dolzarb muammolaridan biri texnologiyaning doimiy evolyutsiyasi va uning til o'rganish va o'qitishga ta'siridir. Raqamli platformalar va vositalarning ko'payishi bilan o'qituvchilar an'anaviy til o'rganish usullarini targ'ib qilish bilan birga ushbu resurslarni sinfda samarali integratsiya qilish yo'llarini topishlari kerak. Yana bir muammo - bu globallashuv va multikulturalizmning kuchayishi bo'lib, tadqiqotchilardan madaniyatlararo muloqotni o'rganish va til o'zgarishining murakkabligini tushunishning yangi usullarini ishlab chiqishni talab qiladi. Bundan tashqari, ushbu soha barcha o'quvchilarning til ta'limidan teng foydalanish imkoniyatini ta'minlash uchun inklyuzivlik va xilma-xillik masalalarini hal qilish zarurati bilan duch kelmoqda[2;28].

Murakkab lingvistik muammolarni hal qilishda fanlararo yondashuvlar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Psixologiya, sotsiologiya va kognitiv fan kabi turli fanlarning g'oyalari va metodologiyalariga tayanib, tadqiqotchilar til bilan bog'liq muammolarni yanada to'liqroq tushunishlari mumkin. Masalan, psixolingvistik nazariyalarning integratsiyalashuvi odamlarning tilni qanday qayta ishlashlari haqidagi tushunchamizni kuchaytirishi mumkin, sotsiolingvistik nuqtai nazar esa tilning ijtimoiy kontekstlarda qanday ishlatilishini yoritishi mumkin. Ushbu fanlararo hamkorlik nafaqat tilshunoslikni o'rganishni boyitibgina qolmay, balki real til muammolarini yanada samarali hal qilishga olib keladi[6;12].

Amaliy tilshunoslikning kelajakdagi yo'nalishlari va yangiliklari hayajonli va istiqbolli. Rivojlanishning asosiy yo'nalishlaridan biri bu texnologiyaning til o'rganish va o'qitishga tobora ko'proq integratsiyalashuvidir. Virtual haqiqat, sun'iy intellekt va onlayn platformalar shaxsiylashtirilgan va interaktiv til ta'limi uchun yangi imkoniyatlarni taklif etadi. Bundan tashqari, amaliy tilshunoslikda fanlararo yondashuvlarga e'tibor kuchayib bormoqda, olimlar tilni o'zlashtirish va undan foydalanish haqidagi tushunchamizni boyitish uchun psixologiya, nevrologiya va ta'lim kabi sohalardagi tushunchalarga tayanadilar[4;55].

Xulosa. Amaliy tilshunoslik nafaqat nazariy bilimlarni real hayotda qo'llashni, balki murakkab til muammolarini hal etishni ham o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi. Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida amaliy tilshunoslik fanlararo yondashuv orqali yanada boyib bormoqda. Til o'rgatish va o'rganishda texnologiyalar, madaniy o'ziga xoslik va ijtimoiy dinamikaning roli ortib borayotgani, bu sohaning dolzarbligini yanada oshiradi. Maqolada ilgari surilgan qarashlar shuni ko'rsatadiki, amaliy tilshunoslik sohasining istiqboli juda keng bo'lib, u ta'lim, sog'liqni saqlash, biznes va boshqa turli sohalarda til muammolarini hal qilishda muhim o'rin tutadi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar**

- 1.Simone E. Pfenninger and Judit Navracsics. "Amaliy tilshunoslik bo'yicha kelajak tadqiqot yo'nalishlari.", Multilingual Matters, 1/19/2017
- 2.László Marác. "Fanlararo til siyosatidagi yutuqlar." François Grin, John Benjamins Publishing Company, 1/15/2022

3. Matsabirova Durdona Maksudjon qizi. Tilshunoslikning nazariy va amaliy masalalari.
4. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. Modern Science and Research, 3(5), 191-195.
5. Botirovich, X. S. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASINING BUGUNGI KUNDA JAHONDAGI AHAMIYATI. GOLDEN BRAIN, 2(16), 26-30.
6. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O ‘ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO ‘NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS, 1(1).
7. Axmedovna, B. S. (2025, February). INGLIZ TILINI O'RGANISHDA O'ZARO MULOQOTNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 318-325).

## АНАЛИТИЧЕСКАЯ ФОРМА ГЛАГОЛОВ В АНГЛИЙСКОМ И КАРАКАЛПАКСКОМ ЯЗЫКАХ

Сатуллаева Н.Ж

Ph.D старший преподаватель кафедры  
английского языка и литературы  
Студентка 332гр Жумабаева Рахима

Аналитическая форма глагола – закономерное явление в развитии языка, занимающее особое место в его грамматическом строе и выполняющее в нем сложную функцию. На основе всестороннего исследования грамматического строя формируется теория грамматики. В связи с этим исследование аналитической формы глагола, характеризующая сложную структуру грамматики, имеет особую важность. Английская аналитическая форма на протяжении всей истории развития английского языка отличалась параллельным развитием двух сторон сложного раздельнооформленного идиоматического образования. Развитие аналитической формы не было однонаправленным, то есть таким, когда эти формы никак не усложнялись и развивались прямолинейно, в одном единственном направлении: от большого полновесного значения модального глагола к так называемому вспомогательному глаголу, всё более “убывающему” как по форме, так и по содержанию.

С точки зрения морфологии в английском языке аналитические формы *'m going*, *'ll like* и синтетические *wants*, *observed* выполняют функции грамматической категории времени (настоящее - *'m going*, *wants*, будущее - *'ll like*, прошедшее – *observed*) и вида (длительный – *'m going*, недлительный – *'ll like*, *wants*, *observed*). На уровне синтаксиса рассматриваемые аналитические и синтетические формы функционируют как сказуемое в составе предложения. Как мы видим, на морфосинтаксическом уровне аналитические формы входят в парадигматический ряд синтетических форм. Функционирование в языке аналитических форм в единстве с синтетическими является одним из основных критериев выделения их как грамматикализованных форм, а также как форм категориальных, конституирующих определенную грамматическую категорию. Существование индикаторов аналитических и синтетических форм дает возможность установить динамику развития языка. Большой интерес представляет для нас аналитическая форма будущего времени, в состав которого входит вспомогательный глагол *shall* или *will* и смысловой глагол в форме инфинитива. В современном английском аналитические формы встречаются в перфектных временах, пассивном залоге, составных временах, таких как *continuous*. Прим: *have come*; *was taken*; *will be doing* Например: *The news couldn't have come to Mr. Bolton in better time.* (The Gilded Age: A Tale of Today Mark Twain pp 205) *A great weight was taken off, and the spirits of the whole household rose magically.* (The Gilded Age: A Tale of Today Mark Twain pp 188) . *This fire before*